

Діана Боднарчук

студентка 3 курсу Інституту права
Львівського державного університету внутрішніх справ,

**Процедурні особливості розгляду справ про визнання фізичної особи
безвісно відсутньою за особливих обставин***

У зв'язку з повномасштабним вторгненням росії на територію України 24 лютого 2022 року кількість зниклих безвісти не є достеменно відомою, проте заступник Міністра внутрішніх справ України, Леонід Тимченко, зазначає, що кількість зниклих безвісти за особливих обставин є близько 55 тисяч людей [1]. Це діти, цивільні та військові. Але це офіційні дані, реальних випадків, в силу різних на те причин, значно більше. Для позначення статусу цих осіб, законодавець увів спеціальне визначення – «зниклі безвісти за

---

* Наукова керівниця – Уляна Воробель, викладачка (PhD) кафедри цивільно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ

особливих обставин». Нормативно-правовими актами, що регулюють правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин є: Закон України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» від 12.07.2018 № 2505-VIII [2], Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 року № 511 «Деякі питання виконання Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» [2], Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29.08.2022 № 535 «Про затвердження Положення про Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» [3].

Згідно з ст. 1 Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин», особою, зниклою безвісти за особливих обставин визнається особа, зникла безвісти у зв'язку із збройним конфліктом, воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру. Справи, пов'язані з визнанням особи, зниклою безвісти за особливих обставин є досить поширеною та актуальною на сьогоднішній день категорією цивільних справ. Встановлення статусу зниклого безвісти за особливих обставин є необхідним та важливим, насамперед для захисту прав такої особи та прав її близьких родичів. Особа набуває статусу зниклої безвісти за особливих обставин з моменту внесення про неї відомостей до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин (реєстр розпочав свою роботу з 2 травня 2023 року). Тобто, для внесення даних про зниклу особу до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, потрібно аби була подана заява до відповідного територіального органу Національної поліції України. Таку заяву можуть подати не тільки близькі родичі. Це можуть зробити також представник військового формування, орган державної влади чи орган місцевого самоврядування, Уповноважений з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин у випадку, якщо родичі такої особи звернулися з повідомленням про зникнення особи або заяву може подати будь-яка інша особа, якій стало відомо про факт зникнення. Відповідно до частини 2 статті 4 Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин», особа буде вважатися зниклою безвісти за особливих обставин до моменту припинення її розшуку [2].

Надання особі статусу зниклої безвісти за особливих обставин відповідно до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» не позбавляє її родичів або інших осіб права звернення до суду із заявою про визнання такої особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою у порядку, передбаченому законодавством.

Згідно з частиною 2 статті 46 Цивільного кодексу України, фізична особа, яка пропала безвісти у зв'язку з воєнними діями, збройним конфліктом, може бути оголошена судом померлою після спливу двох років від дня закінчення воєнних дій, проте, з урахуванням конкретних обставин справи суд може оголосити фізичну особу померлою і до спливу цього строку, але не раніше спливу шести місяців [5]. Глава 4 Цивільного процесуального кодексу України, закріплює порядок розгляду судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою [6].

Для визнання фізичної особи безвісно відсутньою потрібно подати заяву до суду першої інстанції за місцем проживання заявника або за останнім відомим місцем проживання фізичної особи. У заяві обов'язково повинна бути зазначена мета, з якою необхідно заявникові визнати фізичну особу безвісно відсутньою (наприклад, для розірвання шлюбу) обставини, що підтверджують безвісну відсутність фізичної особи з долученням усіх наявних доказів (наприклад, покази свідків, які стали очевидцями, які востаннє бачили зниклу особу, спілкувалися з нею, чи бачили її викрадення або незаконне утримання окупаційними військовими та інші докази).

До початку розгляду справи суд встановлює осіб (родичів, співробітників тощо), які можуть дати свідчення про фізичну особу, місцеперебування якої невідоме, а також запитує відповідні організації за останнім місцем проживання відсутнього (житлово-експлуатаційні організації, органи реєстрації місця проживання осіб або органи місцевого самоврядування) і за останнім місцем роботи про наявність відомостей щодо фізичної особи, місцеперебування якої невідоме. Одночасно суд вживає заходів через органи опіки та піклування щодо встановлення опіки над майном фізичної особи, місцеперебування якої невідоме, якщо опіку над майном ще не встановлено (ст. 307 ЦПК України) [6].

Література

1. В Україні зниклими безвісти офіційно вважаються 55 тисяч людей. URL: <https://suspilne.media/845429-v-ukraini-zniklimi-bezvisti-oficijno-vvazautsa-55-tisac-ludej/> (дата звернення: 08.10.2024).
2. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 12.07.2018 № 2505-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text> (дата звернення: 08.10.2024).
3. Деякі питання виконання Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин»: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 року № 511. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/511-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.10.2024).
4. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29.08.2022 № 535. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0998-22#n14> (дата звернення: 08.10.2024).
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618 – IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 08.10.2024).

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**